

Mazhar Osman Uzman

Mazhar Osman adını duymıyanınız var mı içinizde? Yedisinden yetmişine kadar, genç ihtiyar, şehirli kasabalı herkes, onun adını birçok yerlerde sembol olarak kullanır. "Mazhar Osmanlık" tâbirini hemen hepimiz az çok işitmişizdir. Anadoluda birçok kimsede Cumhurbaşkanının adını bilmez de, "Mazhar Osman" ı ağzından düşürmez.

Memleketimizde bu kadar sevilmemiş ve adı hudutlarımızın dışına çıkmış üstad akliyecimiz Mazhar Osman Uzman'ın bütün hayatı mücadele ve alın teri ile doludur. Çağaloğlu'ndaki muayenehanesinde geçirdiğimiz birkaç saatlik zaman içinde, bize hayatının kâh dikenli, kâh çiçeklerle kaplı yollarını tatlı bir lisanla anlattı.

— Hayatta her şeyim güç oldu ve bütün hayatım mücadele ile geçti. Yoksulluğum yüzünden her-

Hayatını kazanmak mecburiyetinde olduğu için Askerî Tıbbiyeye giren ve oradan da hiç istemediği halde sinir hastalıkları kısmına geçen Mazhar Osman sadece çalışması sayesinde memleketin en tanınmış doktoru olmuştur.

Yazan: Oğuz Özdeş

Fotoğraflar: Rüçhan ARIKAN

hangi bir mektebe girmekte, Tıp şubesinde bile ihtisasa ayrılmakta, muavin, sertabip, hoca olmakta, pek fakir kazancıyla Avrupaya tahsile gitmekte ne kadar zorluk çektiğimi ben bilirim. Zaman ve muhit bana hiç yardım etmedi.

Her şeyini, ana ve babasından

tevarüs ettiği temiz ruha, kuvvetli bünyeye, metin seciyeye borçlu olduğumu söyleyen Ord. Prof. Dr. Mazhar Osman Uzman diyor ki:

— Benim kadar çalışan, sebat eden, çizdiği yolda dosdoğru yürüyen herkes, benim kadar ve benden çok fazla muvaffak olur. Tıb-

iltimas ve himaye' görmediğimden mecburi olmuştur. Ondan sonra mesleğimde ilerleyişim de hep böyle oldu. Zaten muvaffakiyetim nedir? Büyük bir şey değil. Kıskanılacak bir şeyim yok. Vakıa, memlekette olmanın bir şeyi kurdum. Fakat bu şubeyi yaşatmak, adam yetiştirmek ve bunu bir müesseseye yapmak için ne zorluklarla karşılaştığımı kimse bilmez.

Mazhar Osmanın hayatı, denilebilir ki, yalnız çalışmakla geçmiştir. 1884 yılında Dedağaç sancağına tâbi Sofulu kasabasında doğan üstadın adı, Yusuf Mazhar'dır. Karacıklı Mehmet Hurşit Ağanın oğlu Osman Zühtü Efendi, babasıdır. Tıbbiyede baba adı ile anılmak âdet olduğu için 15 yaşından sonra adı Mazhar Osman olmuş. Bugün beş evlât babası olan Mazhar Osmanın en büyük oğlu Lahut, Amerikanın Boston şehrinde Harvard Tıp Fakültesinden 1946 da tıp doktoru çıkmış, meşhur asabiye hocası Dering Braun'un yanına müsabaka ile asistan olmuştur. Geçenlerde New York Fen Akademisine âza seçilmiş. Bir oğlu Cül-

mut da, İsviçrede, Zürih Hukuk ve Gazetecilik mektebinde okumaktadır. Diğer oğlu Nasut, Bebek Kollajinde mühendis olmaya çalışmaktadır. İki kızı da çoluk çocuk sahibidir. Görülüyor ki, Mazhar Osman her hususta bahtiyar bir adamdır.

Hayatını anlatırken: — Kendi evlâtlarımı yetiştirmek için uğraştığım gibi, vatanın avlâtlarını da öylece sineme bastım, diyor. Gençlerin yüksek kabiliyetini belirtmek, hekim, mütehasıs olmalarını sağlamak için, elimden gelenden çok fazlasını yaptım. Tımarhaneciliğin en kötüsü ile mücadeleye başlayarak bugün dünyanın medenî memleketleri derecesinde bir şube, bir mütehasıslar hâlesi ve ilmi kurumlar meydana getirdim. Bu işlerimde, hükümetlerin bana ne derece yardım ettiklerini beraber çalıştıklarım bilir. Onların, kayıtsız kalışlarını bile nimet telâkki ederek uğraştım. Halkı konferanslarımla tenvir ettim. İçki Düşmanlığı Cemiyeti kurdum. Yirmi beş sene, yazılarımla, toplantılarımla bu işi yürüttüm. On para ne yardım gördüm, ne de kimse den bir şey istedim. Yirmi beş sene sonra da, bana bu hususta en çok zahir olan umumî kâtibimiz Prof. Fahrettin Kerimin dost himmetine yüklettim. O da hâlâ bu yükü seve seve taşıyor.

"Deli sözünden ürken ve yasadan bir devirde" yettiğini söyleyen Mazhar Osman, ilk tahsilini Kırklarelinde yapmış, sonra Uskûdar idadisine girerek 1314 yılında birincilikle çıkmış. Rahmetli Kenan Öner, Avukat Cevdet Ferit, Prof. Avukat Refik Gurbon sınıf arkadaşımı. Küçük diye hiçbir mektep onu kabul etmemiş. Bin zorlukla ve istemiye istemiye Askerî Tıbbiyeye girmiş. O zamandan beri yarım asırdır tıp mesleğinde geceli gündüzlü çalışan Mazhar Osman, memleketimizde deliliğin bir hastalık olduğuna inandıran ilk doktordur. Ondan evvel kimse sinir hekiminin yüzüne bile bakmamış. Bugün ise, köyleri-

(Arkası 29. sayfada)

malıdır. Böyle mütereddit bir iş adamı, kendini kendine inandırmamış olacağı için, başkalarını da kendine inandıramıyacaktır.

Hepimizde kuvvetli taraflar vardır. Fakat kabiliyetlerimizi yerine harcamayı bilmeliyiz. Eskiden bu iş daha zordu. Halbuki şimdi, böyle meselelerde bize nasihat verip doğru yolu gösterecek kimse-ler de yok değildir.

Bir delikanlının babası dok-tordu. Çocuğu da babasının muayenehanesine sahip çıkınsı diye tib tahsiline zorladılar. Fakat daha ilk sönestrde sınıfta kalınca fena halde üzülüdü. O zaman Üniversite rektörü, çocuğu karşısına aldı: "Öğ-lum, senin doktorluğa hiç kabiliye-tin yok. Lâkin testinde gördüğüme göre sen mükemmel bir riyaziyeciy ve başkalarını ikna kabiliyetine sa-hip bir adam olacaksın. İş adamı, borsacı veya bankacı olsana!.." de-di. Meğer çocuk, küçüklüğünden-beri bankacılığa heves etmez mi-ymiş?.. Derhal bankacılık tahsiline başladı. Mesieğinde o kadar kısa zamanda ilerledi, ki bugün 33 ya-şındadır ve Amerikanın en büyük bankalarından birinin en genç di-rektörüdür.

Size gayet şanslı bir balık ama töründen bahsedeyim. Bu za-tın şansına herkes hayrandır. Yirmi kişi bir arada, balık tutmaya gitseler, kimse bir şey yakalayama-sa, o muhakkak tutardı. Dünyada şansın böylesi, görülmüş şey değil-di. Arkadaşları daima bu balıkçı-nın talihi kiskanırlardı. Bir gün, her nasılsa merak ettiler: "Nasıl ol-uyor da o hepimizden fazla balık tutabiliyor?.." dediler ve gidip balık amatörünün evini gezdiler. Bir de adamın kütüphanesine girdiler, ki ne görseler beğenirsiniz?.. Kütüphaneye, baştanbaşa balıkçılığa ait kitaplarla dolu değil mi?.. Meğers-e bu şanslı zat, her balığın hangi yemi sevdiğini, nerelerde barındı-ğını, nerelere yumurtladığını, ne zamanlar avlanabileceğini mükem-melen bilen biriymiş... Vaziyet böyle olunca, artık talihin mütemedi-yen ona yaver olduğundan bahset-meğe imkân mı kalır?..

Bazı kimseler de kabiliyetli ve bilgili oldukları halde cesareten mahrumdurlar. Böyle cesur birinin nasıl muvaffak olduğunu da anlat-mak isterim. Bu zat, Chicago'da bir müessesede çalışıyor ve haftada 50 dolar alıyordu. Fakat kabiliyet-lerinden emindi ve ömrünü boşuna harcadığına da üzgündü. Bir gün, bu işten çıkmak kararını verdi. Ka-rısından gizli para biriktirip banka-ya yatırmaya başladı. Az buçuk bir sermayesi olunca istifa etti. Fakat karısına haber vermedi. Her sabah yine vaktinde evinden çıkıyor ve işe gidermiş gibi harıl harıl iş ara-maya koşuyordu. Hafta sonlarında bankadaki hesabından 50 dolar çek-kiip karısına getirmeği ihmal etmi-yordu. Üç hafta sonra bir gün evi-ne geldi ve karısına şu müjdeyi verdi: "Büyük bir sanayi müesse-sesinde istihâl şefi oldum. Senede 7000 dolar maaş alacağım!.." ve karısı, talihin kendilerine bu şekil-de yar olmasından yüzünden deli gibi seviniyor, kadına bu "talihin" ne şekilde elde edildiğini anlatarak onu hayretler içinde bıraktı.

Denecek ki "Canım, hiç talih yok mudur?.." elbette vardır. Pi-yangoda zengin olmak, toprağında petrol çıkmak ve benzeri şeyler, şüphesiz talihtir. Lâkin, kumarda kazanmanın eksiye talih olmadığına mim koymayı da unutmuyalım.

Hayatın, Sesine Bağlıdır!

(Başı 13. sayfada)

Erkeklerde — Mırlıtı, ho-murtu, bağırıtı, yayvan yayvan konuşmak;

Kadınlarda — Nazlı, civıltı gibi, ağır tarzda, genizden gelen sesle ve âdeta çocukları tak-lit edercesine konuşmak...

Konuşma edasıyla, maiyetin-dekileri yaralıyan hiçbir âmir, hayatta muvaffak olamaz. Müte-kait bir bahriye subayı, gemi tez-gâhlarından birinde vazife almak istediği vakit kendisine: "Orduda kumanda verir tarzda konuşuyor-sunuz. Bu eda sivil hayatta mu-vaffak olamaz. Maiyetinizdekileri sinirlendirmez ve çalışma şek-lerini kırmanız ihtimali fazla-dır!" cevabını vermişlerdi. Müte-kait subay, bu sözleri kendine rehber edindi ve bir konuşma kursuna devam etti. Üç ay sonra sesinin keskin edası kaybolmuş-tu. Bir başka tezgâha baş vurdu ve kendisini derhal angaje ettiler.

Sesinizde ve konuşmanızdaki hataları tesbit etmek istiyorsanız, ilk yapacağınız iş, sesinizi plâğa aldirmek olmalıdır. Daha basit bir metod da, kapalı bir odada, kendi kendine yükek sesle kon-uşmak ve kelimelere, ses ihti-zasına, hâsılı bütün konuşma te-ferruatına dikkat etmektir.

Sesinizde ve konuşmanızdaki hataları tesbit ettikten sonra noksanları düzeltmek için baş vuracağınız çareler, şunlar ola-bilir:

1 — Konuşmasını beğendiği-niz birini, kendinize nümune al-larak onun konuşma tarzını tak-lit ediniz. Fakat bu taklitte ileri gitmiyerek, şahsiyetinizi muhafaza-yaya gayreti de elden bırakma-yınız.

2 — Muntazaman teneffüs idmanları yaparak ciğerlerinizi kuvvetlendiriniz ve karnınızdan değil, göğsünüzden nefes almayı alışınız.

3 — Sesinize hararet ve iks-na etme kudreti vermeğe çalışı-nız.

4 — Ağzınızı, boğazınızı ve dişlerinizi doktorlara muayene ettirerek oralarda konuşmanıza aksaklık yapacak bir noksanınız varsa tashih ettiriniz.

5 — Çok yüksek sesle değil, orta bir sesle konuşmayı alışınız.

Amerikoya Giden

Türk Kızı

(Başı 9. sayfada)

lere boğdular ki ne diyeceğimizi şaşırılmış vaziyetteyiz. Saat, fotoğ-raf makinesinden tutun da elbiseye, çoraba kadar valizler dolusu hedi-ye aldık. Hemen her gün sabah, öğle, akşam davetten davete koşu-yoruz. Diyebilirim ki Amerikalılar, misafirperverliğiyle meşhur biz Türkler kadar misafir sever imişler.

Fatma emel Aktan buralarda büyük bir sükse yaptı. Amerikalılar bu 17 yaşındaki siyah saçlı, elâ gözlü esmer Türk kızını pek beğendiler. Bizim hesabımıza gayet canlı bir propaganda vesilesi oldu.

Bu yazıyı Türkiyeye yollıyaca-ğım sırada birkaç neşriyat ajansı bana müracaat ederek aynı yazının bazı Amerikan gazetelerinde de çıkmasını istediler. Böylece Amerika-kada istediğimizden güzel bir müs-bet reklâm vasıtası elde etmek fir-satını bulmuş olduk.

Mazhar Osman

(Başı 8. sayfada)

mize varıncaya kadar, en küçük bir sinir ve ruh hastası bile Maz-har Osmanın yetiştirdiği talebele-rine kosmaktadı.

İnsan, Mazhar Osmanın iste-miye istemiye girdiği bu meslekte üstadlık mevkiine eriştiğini gördük-ten sonra "Ya istediği mesleğe gir-seydi ne olurdu?" diye sormaktan kendisini alamıyor. Fakir olan ba-bası, "Okusun ve biran evvel ek-mek parasını kazansın da, ne olur-sa olsun" dermiş. Kendisi ise Mül-kiyede okumak istemiş. Fakat kü-çük diye müsabakaya sokmamışlar. Mazhar Osman bu bahiste bize bir hâdise anlattı.

— O zaman beni müsabakaya sokmayan ve ağıyarak mektepten uzaklaştırdığını gören Mektebi Mülki-ye Müdürü ile tam 30 sene sonra karşılaşmak nasip oldu. Gayet ağır bir ruh hastalığına yakalanan biri-cik oğlunu tedavi ettim, kurtuldu. İhtiyar bana, beni okutanlara, bu işi öğretmenlere dua ediyordun. Gü-lerek: "Bana değil, asil kendinize dua ediyorsunuz." dedim. Sonra hayatımı ve o hâdiseyi anlattım. Cevaben şunları söyledi: "Bilmiye-rek sana ve memlekete ne büyük iyilik etmişim."

Çalışma zevkini iyiden iyiye tatmış olan Mazhar Osman, sabah-larını kliniklerde, öğleden sonralar-ını muayenehanesinde geçirir. Ak-şam yemeklerinden sonra vakit bul-rursa sinemaya gider, kafasını ve ruhunu dinlendirir. Ondan sonra gelir, yine çalışır. Senelerden beri bayram ve tatil nedir bilmeden da-ima işinde ve vazifesindedir.

İçkinin düşmanı olan Mazhar Osman Uzman, hiç sigara içmez; hattâ kokusundan ve kirinden tik-nir. Hekim olmak sıfatıyla ziyaret ettiği yerlerde verilince, birkaç yud-dum kahve içmiş. Sabahları ufak bir fincan çayla kahvaltı etmek â-dettir.

Eserlerinin ve yazılarının sayı-sını kendileri dahi bilemiyor. Sertabipliğinin ikinci yılını kutlayan bir törende, arkadaşı Prof. İhsan Şükrü Aksel eser ve yazılarının sayısını 135 diye toplamış. O zamandan sonra bir o kadar daha yazdığına göre, bu miktar 300 e yaklaşıyor. Bilhassa büyük kitapları arasında "Akıl Hastalıkları", "Keyif Veren Zehir-ler", "Sinir Hastalıkları", "Klinik Cephesinden Alkolizma", "Cinnet", "Tımarhanelerin İslahı" en meş-hurlarıdır. Çoğu Fransızca, Alman-ca ve İngilizce lisanlarıyla neşretti-ği bir hayli eseri de vardır.

— Maatteessüf, diyor, bu e-serlerinin hiçbirini bana maddî men-faat temin etmedi. Hattâ hiçbirini masrafının dörtte birini dahi öde-medi. Okka ile bakallara sattım. Okuyanı da pek mahdut olduğu için, eserlerim, bana büyük manevî bir haz da verdim. Her şeyde olduğu gibi vazife diye yazdım ve bastırdım. Benim zaten kazancım manevîdir. Maddî kazancım, çocuk-larımı işe ve tahsiline çok şükür yetecek kadardır. Avrupa kongre-lerine kendi paramla iştirak ederek oradan bilgi alacak ve memleket irfanına hizmet edecek kadar... Kitaplar satın alarak ilmi seviyemi yükseltecek kadar... Yazdıklarımı bastıracağ kadar... Bunlar da bir ilim adamına yeter...

Mütarekeden beri "İstanbul

Seririyatı" adlı tıbbi mecmuayı hâ-lâ büyük bir şevkle çıkarmakta olan Mazhar Osmanın cemiyet ve kongre faaliyetleri de saymakla bitecek gibi değil. Tesis ettiği bir-kaç cemiyetin ismini sayalım. Türk Akıl ve Asabiye Cemiyeti, Türk Tıp Cemiyeti, Hilâhazar Cemiyeti.

Binlerce genç doktor yetiştiren, bugünün iftihar ettiği müte-hassıslarımızın hepsinde üstadlık emeği olan, başhekimlerle, enstitü müdürleriyle, profesörlerle, ordi-naryüs profesörlerle manevî evlât-larım diye öğünen Mazhar Osman Uzman, bundan 20 yıl evvel Ham-burg Asabiye ve Akliye Cemiyeti tarafından, Türkiyede ruh hekimli-ğinin önderi diye şeref azalığına alındığı gibi, Fransız hükümeti de 27 sene evvel, kendisini Offisiyer de L'Instruction Publique ile mükâ-fatlandırmıştır. Halen Enternasyo-nal Asabi Hastalıklar Cemiyetinin Türkiye Şubesi şefi bulunmaktadı. Bundan başka beynelmilel birçok kongrelerde Türkiyeyi temsil eden Mazhar Osman, memleketimizde Lepira hastalığına karşı mücadeleyi takip ederek biri Elâzığda, diğeri de Bakırköy'de olmak üzere 100 yataklı iki müessesinin açılmasına müessir olmuştur. Bu hummalı me-sai arasında, bu sene birbirinden ehemmiyetli, geçirdiği iki sıhhi âriza bile, onun faaliyetini azaltma-mıştır.

Görülüyor ki, kıymetli üstad doktorumuz, mazarinin gölgesinde müsterih kalple yaşamağa hak ka-zanmıştır. Ömründe siyasetle hiç uğraşmamış, yanındakilerine de daima "fenle uğraşınız" telkininde bulunmuştur. Fen ve ilim adamı olduğu halde siyasetle uğraşanları Allaha emanet ettiği söylüyor.

Bazı suallerimizi pek Ameri-kanvâri bulan Mazhar Osman:

— Vallahi, dedi, cevap verme-yi beceremeyeceğim. Maamafih bir-kaç sualinizi birden cevaplandır-ayım. Herşeyi okurum. Edebiyat ve fenne merakım çoktur. Çocuklu-ğundan beri her genç gibi ben de edebiyatla uğraşmağa heveslendim. Fakat 18 inden sonra hayat gittik-çe ağırlaştı ve kendimi mesleğime vermeğe mecbur oldum.

Şair ve ediplerden Abdülhak Hâmit, Tefik Fikret, Ali Ekrem, Süleyman Nazif, Cenap Şahabettin, Hüseyin Siret, Hüseyin Suat, Celâl Nuri, Rıza Tevfik, Yahya Kemal Faik Ali, Hüseyin Rahmi, Mahmut Sadık, Abdullah Cevdet, Refik Halid ve Halide Edib en sevdikleri a-rasındadır. Tarihi ve seyahat ki-tapları okumayı da pek sever. 14 yaşından beri dinlere ait eserleri devamlı okuyan Mazhar Osman, bütün Asya dinlerini tetkik etmiş-tir. Musikiden de pek hoşlanır. Fa-kat resim ve heykelle hiç istidadı olmadığını söylüyor.

Yanlarından ayrılırken, biraz rahatsız olduğu halde bütün sual-lerimizi cevaplandırarak ve bizi ka-pıya kadar uğurlamak lütfunda bu-lunan üstad büyük bir vecd içinde:

— Allahın bana lütfettiği mad-dî ve manevî sıhhate, ana ve baba-mın miras bıraktığı yüksek mane-viyata, pek sevgili milletimin teveccüh ve muhabbetine her şeyimi borçluyum, dedi. Allahımın şükür-düde kulu, milletimin naçiz hizmet-kârıyım.

